

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-24>

УДК 80(063)

Фурик В.В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ТЕМА ЛЮБОВІ В РОМАНІ Н. СПАРКСА «ДОРОГИЙ ДЖОН»

Анотація. У статті розкрито закономірності лексичної реалізації теми любові в романі Ніколаса Спаркса «Дорогий Джон». Відзначено, що концепт любові характеризується значним поширенням у художній літературі. Підкреслено, що значна увага письменників до залучення різноманітних реалізацій концепту любові спричинена амбівалентністю зазначеного явища, що видається водночас простим і складним, а погляди на те, якою має бути любов, формують основи безпосередньої регуляції всіх сфер людської життєдіяльності, утворюють світоглядні картини певних народів. Визначено, що у романі Ніколаса Спаркса «Дорогий Джон» реалізація теми любові є різноаспектною. Письменник змальовує не лише любов між чоловіком та жінкою, але й інші любовні лінії, зокрема, любов батьків та дітей, дружня любов, любов до праці, братерські стосунки. До зазначених напрямків додається також опис пристрасті, глибокого й ніжного почуття прихильності, сильної симпатії, а також коханої людини, яка цю симпатію викликає. Названі характеристики репрезентовані в тексті аналізованого роману за допомогою трьох груп лексики на позначення емоцій. Тут ідеться про експресивну лексику, лексику, покликану вербалізувати емоційний стан, та емотивну лексику, що не називає емоційні вияви прямо, проте засвідчує їх наявність. Разом із тим, у романі наявні лексичні одиниці, котрі зображують дії, які пов'язані із феноменом любові й описують зовнішній вигляд закоханої людини. Текст роману «Дорогий Джон» містить також мовні одиниці, покликані відповідним чином оцінити любовні переживання, а також конотативні компоненти концепту любові.

Ключові слова: концепт, дискурс, лексика, емоційна лексика, любов.

Furyk Veronika

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

THEME OF LOVE IN N. SPARKS'S NOVEL "DEAR JOHN"

Summary. The article reveals the regularities of the lexical implementation of the theme of love in Nicholas Sparks' novel "Dear John". It is noted that the concept of love is characterized by a significant spread in fiction. It is emphasized that the significant attention of writers to the involvement of various implementations of the concept of love is caused by the ambivalence of the mentioned phenomenon, which seems to be both simple and complex, and views on what love should be, form the basis of direct regulation of all spheres of human life, form worldview pictures of certain peoples. It is proved that love is one of the leading concepts of any language, reflecting the semantics of primary social connection. During life, each individual enters into complex and diverse relationships with other members of society, forming different social groups. In small or primary groups, such as the family or marriage union, relationships between people are intimate and personal and based on feelings of love, reliability, recognition, companionship, and personal significance. Accordingly, love as a factor of procreation or simply as a factor of communication performs the function of the primary connecting link between society and the individual. It was determined that in the novel "Dear John" by Nicholas Sparks, the realization of the theme of love is multifaceted. The writer depicts not only the love between a man and a woman, but also other love lines, in particular, the love of parents and children, friendly love, love of work, fraternal relations. A description of passion, a deep and tender feeling of attachment, a strong sympathy, as well as a loved one who causes this sympathy is also added to the specified directions. The named characteristics are represented in the text of the analyzed novel with the help of three groups of vocabulary to denote emotions. Here we are talking about expressive vocabulary, vocabulary designed to verbalize an emotional state, and emotive vocabulary that does not name emotional manifestations directly, but attests to their presence. At the same time, the novel contains lexical items that depict actions related to the phenomenon of love and describe the appearance of a person in love. The text of the novel "Dear John" also contains language units designed to appropriately evaluate love experiences, as well as connotative components of the concept of love.

Keywords: concept, discourse, vocabulary, emotional vocabulary, love.

Постановка проблеми. Концепції любові як соціального феномена сягають своїм корінням в античну філософію. Загальновідомим є вислів Аристотеля, який назвав людину «соціальною твариною» через наявність властивої людям потреби в приналежності до певної спільноти і прагнення до створення тривалих і близьких відносин з іншими людьми. Пізніше ця особливість людської природи була інтерпретована дослідниками як почуття, яке «виражається в соціально сформованому прагненні бути максимально повно представленим своїми особистісно-значущими рисами в життєдіяльності іншого» [10, с. 70], тобто в якості почуття любові.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наразі фахові дослідження відрізняються відсутністю єдиного визначення і загальновизнаної наукової теорії любові. Окремо слід зауважити брак студій із вивчення особливостей реалізації концепту любові в художніх творах.

Так, В. А. Маслова акцентує увагу на такому особливому різновиді любові як любов до себе [9, с. 65]. У статті В. В. Корольової «Концепт «кохання» в українській еротичній поезії» любов визначається як «інтенсивне, напружене і відносно стійке прагнення бути представленим у життєдіяльності іншого таким чином, щоб пробуджувати у нього потребу в відповідному почутті тієї ж інтенсивності, напруженості і стійкості» [7, с. 204].

У дисертаційному дослідженні Л. Є. Вільмс любов визначається як «почуття, відповідне спільності та близькості між людьми, засноване на їх взаємній зацікавленості» [4, с. 15].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наукові дослідження в області психології кохання нечисленні і переважно описують формування інтересу до партнера протилежної статі, відмінності між симпатією, дружбою і любов'ю. При цьому чинні концепції любові характеризуються здебільшого описовим характером і базуються переважно на суб'єктивних, життєвих уявленнях їх авторів.

Концепт любові характеризується значним поширенням у художній літературі. Письменники залучають різноманітні його реалізації та розглядають любов як складне явище, оскільки погляди на те, якою вона має бути, безпосередньо регулюють усі сфери життєдіяльності людини, формують картини світу певного народу. Проте наразі закономірності реалізації концепту любові у творчості Ніколаса Спаркса, зокрема, в романі «Дорогий Джон», не знайшли зацікавленості у вітчизняних мовознавчих студіях, що інспірує актуальність теми дослідження.

Мета статті: визначення провідних мовних засобів реалізації концепту любові в романі Ніколаса Спаркса «Дорогий Джон».

Виклад основного матеріалу. Для дискурсу в термінологічному аспекті цього поняття найчастотнішим постає отождоження його із текстом, що є функційним у межах безпосереднього комунікативного контексту [8, с. 153]. Саме через це він характеризується важливим смисловим навантаженням як в окремих наукових дисциплінах, так і в різних лінгвістичних напрямках. Так, зокрема, лінгвістика тексту тлумачить дискурс як засіб, що забезпечує поєднання речень у межах єдиного, зв'язного за змістом лінгвістичного цілого, що перевищує за обсягом і функційністю речення в його граматичному розумінні [7, с. 207].

Представники системної лінгвістики окреслюють функції дискурсу в контексті організаційного управління окремими компонентами ситуативності, психолінгвісти залучають термін «дискурс» для опанування комунікативними стратегіями, використовуваними мовцями в процесі спілкування. Відтак, значення терміну «дискурс» може містити варіації, з-поміж яких знайдеться місце як вузьким лінгвістичним описам, так і макроконцепціям, де дискурсивність виводиться на рівень систематизації всього, що нас оточує в процесі мовлення [6, с. 84].

Оскільки підходи та принципи до опису дискурсу любові в художній літературі принципово не відрізняються від тих, які застосовуються до дискурсу загалом, основу когнітивно-дискурсивного підходу становлять принципи та досягнення загальної теорії дискурсу, принципів поділ на мову та мовлення, реалізація потенційних можливостей мовної одиниці у контексті, референтна віднесеність та багато іншого. Ознаки дискурсу представлені, зокрема:

- стійкістю;
- багатofункційністю;
- узагальненістю;
- синтаксичною самостійністю;
- образністю;

- позачасовістю;
- особливостями ритмо-інтонаційного та фонетичного оформлення;
- дидактизмом;
- відображенням ментальності [5, с. 93].

Науковці доходять спільності в думці стосовно того, що дискурс любові в художній літературі спирається на фундаментальні положення загальної теорії дискурсу, а саме розуміння дискурсу як комунікативної ситуації у всій повноті її реалізації, включаючи свідомість комунікантів і текст, що створюється в процесі спілкування, для якої характерні інтенційність, об'єкт, взаємодія учасників, набір екстралінгвістичних факторів. Як наслідок, «під дискурсом розуміється самостійний текст чи набір текстів» [8, с. 142], а також «послідовність їх породження та сприйняття, функціонування та реалізації у соціальному просторі» [8, с. 143]. Звернувшись, з одного боку, до тексту та аналізу мовних засобів, з іншого – до свідомості, можна всебічно та комплексно описати дискурс любові в художній літературі та його одиниці, викремивши лінгвокогнітивний та власне лінгвістичний аспекти явища [9, с. 18].

Безумовно, любов становить один із провідних концептів будь-якої мови, відображаючи семантику первинного соціального зв'язку. Протягом життя кожен індивід вступає в складні й різноманітні стосунки з іншими членами соціуму, утворюючи різні соціальні групи. У малих або первинних групах, таких, як сім'я або подружній союз, відносини між людьми мають інтимний та особистісний характер і засновані на почуттях любові, надійності, визнання, товариства і особистої значущості. Відповідно любов як фактор продовження роду або просто як фактор спілкування виконує функцію первинної сполучної ланки між суспільством і особистістю.

Ніколас Спаркс спеціалізується на романах, в основі котрих знаходиться трагічна історія кохання. Не є винятком і його твір «Дорогий Джон». У ньому письменник обирає сюжетну лінію, котра полягала у тому, аби герої закохалися, поки вони обидва були самотніми, а згодом «вибушено» розлучилися. Нездоланною причиною стали обставини, які пов'язані із жахами 11 вересня, та обов'язком солдата, котрий відчуває потребу знову вступити на службу, відповідно продовживши розставання із коханою.

Розглянемо закономірності лексичної репрезентації концепту «Кохання» в романі «Дорогий Джон». Для цього звернімося до класифікації Л. Яковчук та А. Худолий, згідно з якою емоції на лексичному рівні можуть бути представлені трьома групами:

- 1) лексика, яка виражає емоції;
- 2) лексика, яка називає емоції;
- 3) специфічна експресивна лексика [11, с. 22].

Перша група представлена лексикою, яка виражає емоції. Дані приклади відносяться до емотивної лексики, інакше кажучи, це слова, які не називають емоції, проте описують їх (опис являється свідомим вираженням емоційного стану мовними засобами). «*Oh, that's sweet*» [12, р. 75].

Вигук «*Oh, yes*» постає вираженням емоційного стану героя у момент мовлення. Сама емоція при цьому не називається, однак реципієнт розуміє, про що саме йдеться у романі.

Лексика, яка називає емоції, складає другу групу. Інакше кажучи, це вербалізація емоційного стану. Із прикладів можливо помітити, що на сторінках роману такі іменники як «*admiration*», «*interest*», «*affection*», «*delight*», «*attachment*» і прикметники «*attentive*», «*loveliest*», «*favourites*», «*embarrassed*» є словами, які називають емоції.

До останньої групи відноситься специфічна експресивна лексика. В романі ми виокремили наступні приклади: «*fell deeper in love with her*», «*they're still happy as clams and madly in love*», «*love with all my heart*», «*love at first sight*» [12, p. 132]. Емоційне значення зауважених слів витворюється засобами словотвору.

Любов у романі Н. Спаркса також представлена лексичними одиницями, що позначають такі категорії, як «сильна симпатія до когось», «пристрасть», «улюблена людина» і ніжне, глибоке «почуття прихильності» до когось. Першу категорію демонструють наступні приклади: «*strength of her feelings for me*», «*I love you*», «*words of affection or desire*», «*love with all my heart*», «*genuine affection for each other*», «*take a liking*», «*care for*».

Нерідко іменники увиразнюються прикметниками, завдяки котрим утворюється значення сильної симпатії. Категорію «улюблена людина» демонструють здебільшого прикметники «*patient*», «*dear*», «*nice*». Однак в тексті теж трапляються іменники «*my love*», «*sweetheart*» [12, p. 90].

Семантику пристрасті можемо спостерігати в таких лексичних одиницях: «*burning passion for me*», «*a different kind of passion to her kiss, something vibrant and alive*», «*passion for life*» [12, p. 121].

Глибоке, ніжне почуття прихильності до когось в тексті виражається наступними виразами: «*loved each and every moment of it*», «*fell deeper in love*», «*still head over heels*», «*head over heels crazy*», «*fall in love with you*» [12, p. 82].

Під час аналізу лексичних одиниць, що зображають семантику любові в романі «Дорогий Джон», було виділено також групу прикладів, які не називають емоції або почуття пов'язані із даним феноменом, проте зображують дії:

«*When she trailed off, I squeezed her waist*

I leaned in to kiss her, my lips barely brushing hers» [12, p. 55].

У зазначеному прикладі відсутня лексика, яка називає або описує любов, проте фрагмент «*leaned in to kiss her*» має значення, котре дає читачеві зрозуміти, що головні герої мають переживання, пов'язані із внутрішньою симпатією один до одного.

«*She leaned into me, and when I closed my eyes, I knew I wanted nothing more than to hold her this way forever. Later, after we'd spent a good part of the night talking and kissing on the beach, I ran my finger along her jaw and whispered, "Thank you"*» [12, p. 61]. Такі прості дії виражають внутрішні переживання, хоча й не називають емоції, котрі при тому почувують герої.

Ще однією категорією, котру застосовує Н. Спаркс, аби виразити почуття любові, постає мова дотиків.

«*We kissed and I held her close. <...> I put my arms around her, loving the feel of her body against mine*» [12, p. 95].

Поцілунок означає наявність глибоких й теплих відносин між героями роману, навіть якщо він зро-

блений поспіхом. На відміну від простого вербального привітання чи рукоштовування, поцілунок застосовується для вираження почуттів любові.

«*When she kissed me afterward, I tasted the sweetness of her breath. When she got close, she stood on her tiptoes and planted a kiss on my cheek*» [12, p. 130]

За допомогою словосполучень «*her touch making me feel all was right with the world*», «*she relaxed into me*», «*tasted the sweetness of her breath*» [12, p. 32] читач може довідатися про особливо теплі стосунки між героями.

Кохання може стати джерелом як позитивних, так й негативних станів, переживань, що виражаються лексичними засобами. У тексті аналізованого роману зазначена категорія представлена наступними прикладами:

«*Still, I wasn't just disappointed, I was angry.*

She set her backpack aside with a disgusted sigh. "You don't want to talk about it? Fine. But you should know that it's getting a little tiring."

I hated this. I didn't want to tell her that I no longer felt important. What I wanted was akin to asking someone to love you, and that never worked. Instead, I tried to dance around the subject» [12, p. 65].

До позитивних переживань належать емоції, репрезентовані такими лексичними виразниками: «*My love for Savannah seemed to grow even stronger. In the dark, I whispered to her how much I loved her*» [12, p. 152]

Негативні переживання в романі Н. Спаркса представлені в таких реченнях:

«*Our relationship, I felt with a heaviness in my chest, was beginning to feel like the spinning movement of a child's top. In the beginning, I was nervous before making those calls*», «*something painful for both of us to contemplate*» [12, p. 93].

Крім слів, які мають негативне та позитивне значення, окрему категорію представляють лексичні вирази, які описують зовнішній вигляд закоханої людини:

«*As she moved, her face was a mask of concentration, and I liked the way it looked*

Up close, she was more beautiful than I'd first realized, but it had less to do with the way she looked than the way she was. It wasn't just her slightly gap-toothed smile, it was the casual way she swiped at a loose strand of hair, the easy way she held herself.

I knew that if I lived to be a thousand, I would never forget how exquisite she looked at that moment.

Somehow the hardscrabble look gave her an earthy appeal. Her hair was longer than I remembered, but she still had the slight gap between her front teeth that I had always loved» [12, p. 78–79].

Фрази на кшталт «*she still had the slight gap between her front teeth*», «*how exquisite she looked*», «*she was more beautiful than I'd first realized*», «*face was a mask of concentration*» [12, p. 211] не називають емоцій, проте за описом зовнішнього вигляду ми можемо зрозуміти, що переживають герої.

До виразників концепту любові в романі «Дорогий Джон» належать слова «*beloved*», «*sweetheart*», «*dear*» [12, p. 43], оскільки вони є конотативними компонентами зазначеного вище феномену. Проте водночас вони складають найменше число інтегральних одиниць стосовно концепту любові.

Висновки. Отже, роман Ніколаса Спаркса «Дорогий Джон» містить опис не лише любові між чоловіком та жінкою, але й інші любовні лінії, зокрема, любов батьків та дітей, дружня любов, а також братерські стосунки, любов до покликання (роботи). Окрім того, було окреслено такі категорії як «пристрасть» та «глибоке, ніжне почуття прихильності» до когось, «улюблена людина», «сильна симпатія до когось».

У тексті аналізованого роману виокремлено три групи лексики, які презентують емоції. Це

експресивна лексика, вербалізація емоційного стану і група емотивної лексики, що не називає емоційні вияви прямо, проте засвідчує їх наявність. Разом із тим, у романі наявні лексичні одиниці, котрі зображують дії, які пов'язані із феноменом любові й описують зовнішній вигляд закоханої людини. Текст роману «Дорогий Джон» містить також мовні одиниці, покликани відповідним чином оцінити любовні переживання, а також конотативні компоненти концепту любові.

Список літератури:

1. Апресян Ю.Д. Избранные работы. Москва : Языки культуры, 1995. 464 с.
2. Аскольдов С.А. Концепт и слово. Москва : Academia, 1997. 350 с.
3. Бабушкин А.П. Типы концептива в лексико-фразеологической семантике языка. Воронеж, 1996. 104 с.
4. Вильмс Л.Е. Лингвокультурологическая специфика понятия «любовь»: на материале немецкого и русского языков. Волгоград, 1997. 211 с.
5. Карасик В. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Москва : Гнозис, 2004. 320 с.
6. Колесов В.В. Первосмысл концепта. *Язык и литература*. 2018. № 3. С. 82–91.
7. Корольова В.В. Концепт «кохання» в українській еротичній поезії. *Актуальні проблеми слов'янської філології*. 2013. Вип. 27. Ч. 4. С. 202–210.
8. Кубрякова Е.С. Роль словообразования в формировании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира*. Москва : Наука, 1988. С. 141–172.
9. Маслова В.А. Лингвокультурология. Москва : Академия, 1997. 208 с.
10. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К., 2006. 716 с.
11. Яковчук Л., Худолій А. Вербальне вираження образу любові в книзі Джейн Остин «Гордість і упередження». *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2021. Т. 2. С. 20–24.
12. Sparks N. *Dear John*. New York : Grand Central Publishing, 2008. 352 p.

References:

1. Apresian Yu.D. (1995) *Izbrannyye raboty* [Selected works]. Moscow: Yazyki kultury. (in Russian)
2. Askoldov S.A. (1997) *Kontsept i slovo* [A concept and the word]. Moscow: Academia. (in Russian)
3. Babushkin A.P. (1996) *Tipy kontseptiva v leksiko-frazeologicheskoy semantike yazyka* [Conceptive's types in the lexical and phraseological semantics of the language]. Voronezh. (in Russian)
4. Vilms L.Ye. (1997) *Lingvokul'turologicheskaya spetsyfika poniatiya "liubov": na materiale nemetskogo i russkogo yazykov* [Linguistic-cultural specificity of the concept of "love": based on German and Russian languages]. Volgograd. (in Russian)
5. Karasik V. (2004) *Yazykovoy krug: lichnost, kontsepty, diskurs* [Language circle: personality, concepts, discourse]. Moscow: Gnozis. (in Russian)
6. Kolesov V.V. (2018) *Pervosmysl kontseptu* [The origin of concept]. *Yazyk i literatura*, no. 3, pp. 82–91.
7. Koroliova V.V. (2013) *Kontsept "kohannia" v ukrayinskiy erotychniy poeziyi* [The concept of "love" in Ukrainian erotic poetry]. *Aktualni problemy slovyanskoyi filolohiyi*, vol. 27, ch. 4, pp. 202–210.
8. Kubriakova Ye.S. (1988) *Rol slovoobrazovaniya v formirovaniy yazykovoy kartiny mira* [The role of word formation in the formation of the linguistic picture of the world]. *Rol liudskogo faktora v yazyke. Yazyk i kartina mira* [The role of human factor in language. Language and picture of the world]. Moscow: Nauka, pp. 141–172.
9. Maslova V.A. (1997) *Lingvokulturologiya* [Linguoculturology]. Moscow: Academia. (in Russian)
10. Selivanova O. (2006) *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya* [Modern linguistics: encyclopedia of terms]. Poltava: Dovkillia-K. (in Ukrainian)
11. Yakovchuk L., Khudoliy A. (2021). *Verbalne vyrazhennia obrazu liubovi v knyzi Dzheyn Ostin "Hordis` i uperedzhennia"* [Verbal expression of the image of love in Jane Austen's book "Pride and Prejudice"]. *Zbirnyk naukovykh prats*, vol. 2, pp. 20–24.
12. Sparks N. (2008). *Dear John*. New York: Grand Central Publishing.